

Briuselis, 2024 m. gegužės 14 d.
(OR. en)

9160/24

ECOFIN 491
SOC 316
BUDGET 31
STATIS 59

POSĖDŽIO REZULTATAI

nuo: Tarybos generalinio sekretoriato

kam: Delegacijoms

Ankstesnio
dokumento Nr.: 9159/24

Dalykas: Fiskalinio tvarumo iššūkiai, kylantys dėl senėjimo
– Tarybos išvados (2024 m. gegužės 14 d.)

Delegacijoms pridedamos Tarybos išvados dėl fiskalinio tvarumo iššūkių, kylančių dėl senėjimo, patvirtintos 4023-iame Tarybos posėdyje 2024 m. gegužės 14 d.

TARYBOS IŠVADOS
DĖL FISKALINIO TVARUMO IŠŠŪKIŲ, KYLANČIŲ DĖL SENĖJIMO

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

1. PRIPAŽĮSTA, kad prognozuojama, jog ateinančiais metais ES gyventojų pradės mažėti. Visuomenė senėja, nes darbingo amžiaus gyventojų sparčiai mažėja, o vyresnio amžiaus žmonių vis daugėja. ATKREIPIA DĖMESĮ į tai, kad pokyčiai valstybėse narėse nevienodi, be kita ko, keliose valstybėse narėse prognozuojamas gyventojų skaičiaus padidėjimas, tačiau tam tikro masto senėjimas numatomas visose valstybėse narėse;
2. PABRĖŽIA, kad visuomenės senėjimas yra didelis iššūkis ilgalaikiam viešųjų finansų tvarumui, kurį dar labiau apsunkina didelis skolos ir BVP santykis keliose valstybėse narėse, sulėtėjęs potencialus augimas ir visuotinis neapibrėžtumas, veikiantis ekonomines prognozes. AKCENTUOJA, kad fiskalinės politikos strategija turėtų būti skirta fiskaliniam tvarumui stiprinti, fiskaliniams rezervams atkurti, didesniai tvariam augimui užtikrinti ir ES atsparumui būsimiems iššūkiams padidinti;
3. PRITARIA 2024 m. ataskaitoje dėl senėjimo pateiktoms ES valstybėms narėms skirtoms ekonominėms ir biudžeto prognozėms ES (2022–2070 m.), kurias parengė Ekonominės politikos komitetas (ir jo Visuomenės senėjimo darbo grupė) ir Komisijos tarnybos, remdamiesi bendrai sutartomis metodikomis ir prielaidomis. ATKREIPIA DĖMESĮ Į TAI, kad, kaip ir ankstesnėse ataskaitose, 2024 m. ataskaitoje dėl senėjimo pateikiamos prognozės dėl su amžiumi susijusių viešųjų išlaidų (pensijos, sveikatos priežiūra, ilgalaikė priežiūra ir švietimas);

4. AKCENTUOJA pagrindines 2024 m. ataskaitos dėl senėjimo išvadas:

- a) prognozuojama, kad išlaikomo amžiaus pagyvenusių žmonių koeficientas ES ilguoju laikotarpiu smarkiai išaugs: šiuo metu kiekvienam vyresniam nei 65 metų asmeniui tenka trys darbingo amžiaus asmenys, o iki 2070 m. jų bus mažiau nei du. Artimiausiais metais pensinio amžiaus sulauks kūdikių bumo karta. Be to, nuolat didėja tikėtina gyvenimo trukmė, todėl didėja ir pensininkų dalis, be kita ko, dėl to, kad daugelyje valstybių narių teisės aktais nustatytas ir faktinis pensinis amžius labai skiriasi. Gimstamumo rodikliai tebėra gerokai mažesni už natūralios gyventojų kaitos rodiklį ir prognozuojama, kad didėjančio darbo jėgos aktyvumo lygio ir teigiamos grynosios migracijos srautų nepakaks bendram darbingo amžiaus gyventojų skaičiaus mažėjimui kompensuoti;
- b) numatomas ekonomiškai aktyvių gyventojų skaičiaus mažėjimas reiškia, kad ilguoju laikotarpiu našumo augimas taps vieninteliu potencialaus BVP augimo veiksnium. Prognozuojama, kad 2022–2070 m. visoje ES vidutinis metinis potencialaus BVP augimo tempas bus 1,3 %;
- c) remiantis pradinėmis prielaidomis, prognozuojama, kad bendros su amžiumi susijusios viešosios išlaidos padidės nuo 24,4 % BVP 2022 m. iki 25,6 % BVP 2070 m. (ES suvestinis rodiklis); didžiausias padidėjimas numatomas iki 2045 m., o vėliau jos iš esmės stabilizuosis, visų pirma dėl esminių demografinių pokyčių. Tačiau šios prognozės valstybėse narėse labai skiriasi – prognozuojama, kad 17 valstybių narių šis padidėjimas viršys ES vidurkį. Prognozuojama, kad devyniose valstybėse narėse bendros su amžiumi susijusios išlaidos iki 2070 m. viršys ES vidurkį. Prie prognozuojamo padidėjimo prisideda tai, kad beveik visuotinai auga sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros išlaidos. Prognozuojama, kad daugumoje valstybių narių didės ir išlaidos pensijoms. Šį bendrą padidėjimą švelnina daugelyje valstybių narių mažėjantys pensijų naudos rodikliai;

d) tam, kad būtų atsižvelgiama į didelį neapibrėžtumą ilgu prognozavimo laikotarpiu, 2024 m. ataskaitoje dėl senėjimo pateikiami keli alternatyvūs scenarijai. Visų pirma, pensijų naudos rodiklių stabilizavimas ne vienoje valstybėje narėje padarytų didelį spaudimą didinti išlaidas pensijoms. Mažesnis našumo augimo tempas reikštų ne tokį dinamišką BVP augimą, todėl su amžiumi susijusių išlaidų dalis BVP atžvilgiu taip pat padidėtų. Be to, iš sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros rizikos scenarijaus, kuriame atsižvelgiama į nedemografinius veiksnius, susijusius su technologijų pažanga ir aukštynkrypte išlaidų ir aprėpties konvergencija, taip pat matyti, kad viešosios išlaidos patirs gerokai didesnę spaudimą. Šie scenarijai rodo, kad daugumoje valstybių narių su senėjimu susijusios viešosios išlaidos galėtų padidėti daug labiau, nei prognozuojama pagal bazinį scenarijų. Kita vertus, labiau teigiamų ekonominių ar demografinių pokyčių našta viešiesiems finansams būtų santykinai mažesnė;

5. DAR KARTĄ PATVIRTINA, kad reikia toliau švelninti senėjimo padarinius ekonomikai ir biudžetui, be kita ko, užtikrinant patikimus viešuosius finansus, didinant našumą, aktyvumo ir užimtumo lygius, taip pat prie šių iššūkių pritaikant pensijų, sveikatos priežiūros ir ilgalaikės priežiūros sistemas. RAGINA valstybes nares įgyvendinti susijusias Europos semestro konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, be kita ko, Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės kontekste;
6. PALANKIAI VERTINA tai, kad per pastarąjį dešimtmetį keliose šalyse pensijų reformos padėjo suvaldyti viešųjų išlaidų dinamiką, padidinti faktinį pensinį amžių ir pensijų sistemų pajamas. AKCENTUOJA holistinio politikos požiūrio, kurį taikant atsižvelgiama tiek į pensijų sistemų fiskalinį tvarumą, tiek į jų socialinį adekvatumą, svarbą. Šiuo klausimu 2024 m. pensijų adekvatumo ataskaita papildė 2024 m. ataskaitą dėl senėjimo. PABRĖŽIA, kad valstybės narės turi imtis tolesnių įvairaus masto veiksmų, be kita ko, didinti faktinį pensinį amžių ir stiprinti pensijų sistemos tvarumo elementus. PABRĖŽIA, kad pagal ataskaitoje dėl senėjimo pateikiamas prognozes pensinio amžiaus susiejimas su tikėtina gyvenimo trukme iš esmės pagerina ilgalaikį viešųjų finansų tvarumą. RAGINA valstybes nares neatsisakyti jau patvirtintų tvarumą didinančių reformų;

7. PALANKIAI VERTINA tai, kad vykdant ekonomikos valdymo sistemos reformą, kurią įgyvendinant daugiausia dėmesio skiriama tam, kad valstybės skola taptų tvari, valstybių narių vidutinės trukmės laikotarpio fiskaliniuose struktūriniuose planuose atsižvelgiama į išlaidų dėl senėjimo prognozes ir didinama jų svarba vykdant biudžeto priežiūrą. PRAŠO Komisijos 2024 m. ataskaitos dėl senėjimo išvadas įtraukti į atitinkamas ekonominės ir fiskalinės politikos koordinavimo ES sritis;
8. PALANKIAI VERTINA tai, kad Eurostatas ir toliau laiku teikia demografinės prognozes, ir PABRĖŽIA, kad svarbu su nacionalinėmis statistikos institucijomis keistis informacija šiuo klausimu, visapusiškai gerbiant jų ir Eurostato nepriklausomumą;
9. PRAŠO Ekonominės politikos komiteto ir Komisijos iki 2027 m. vasaros pateikti naują visuomenės senėjimo poveikio ekonomikai ir biudžetui analizę, parengtą remiantis naujomis demografinėmis prognozėmis, kurias Eurostatas turi pateikti ne vėliau kaip 2026 m. kovo mėn.
